

Korczakowskie prawa dziecka

Szczególną cechą poglądów Janusz Korczaka było organiczne łączenie kwestii praw dzieci z postulatem ich społecznej, szeroko rozumianej emancypacji. Uważał on, że dzieciom należy się poważna cześć wszelkich dóbr, jakimi dysponuje społeczeństwo, przysługują im też określone prawa.

Aleksander Lewin podkreśla, iż Korczak jako pierwszy (albo jeden z pierwszych) w dziejach myśli pedagogicznej potraktował dzieci jako odrębną kategorię społeczną. O dziecku i jego prawach mówił, widząc nie tylko kwestię pojedynczej jednostki, jej sytuację i potrzeby, ale również dostrzegał problematykę życia dziecka jako członka zbiorowości, grupy społecznej, społeczeństwa dziecięcego.

Swoje *credo* pedagogiczne zawarł Korczak przede wszystkim w dwóch swoich dziełach: *Prawo dziecka do szacunku* i *Jak kochać dziecko*. W zbeletryzowanej formie do problematyki praw dziecka odniósł się natomiast w powieści *Król Maciuś Pierwszy*, w której do walki o swoje prawo do bycia szczęśliwym wzywa wszystkie dzieci świata. Korczak swoją koncepcję pedagogiczną oparł na przekonaniu, że świat, który dorośli tworzą dzieciom, nie jest dostosowany do ich potrzeb, nie uwzględnia ich pragnień, zainteresowań i dążeń.

Korczak domagał się dla dziecka prawa do szacunku („szacunku dla jego niewiedzy”, „szacunku dla pracy poznania”, „szacunku dla niepowodzeń i łez”, „szacunku dla własności dziecka i jego budżetu”, „szacunku dla tajemnic i ciężkiej pracy wzrostu”, „dla bieżącej godziny, dla dnia dzisiejszego” oraz „dla każdej z osobna chwili”), a także prawa dziecka, by było, czym jest.

Znawcy twórczości Starego Doktora uzupełniają tę listę o inne prawa przywoływane przez niego w różnych dziełach. Powstaje z nich tzw. Wielka Karta Praw Dziecka, zawierająca prawa dziecka: by było, czym jest; do czynnego udziału w rozważaniach i wyrokach o nim; do dnia dzisiejszego; do książki; do piersi matki, posiłku, ciepła; do poważnego i sprawiedliwego traktowania jego spraw; do pracy, badania; do protestu, upominania się i żądania; do ruchu; do szacunku (dla niewiedzy, dla smutku, niepowodzeń i łez, dla misterium poprawy, dla młodego wysiłku i ufności, dla pracy poznania, dla tajemnic i wahań ciężkiej pracy wzrostu); do śmierci; do tajemnicy; do własności; do wykorzystania swoich dodatnich wartości oraz ukrywania swych wad i przywar; do wypowiedzania swoich myśli; do wzrastania i dojrzewania; do zabawy i rozrywki; do życia własnym wysiłkiem i własną myślą.

Międzynarodowe dokumenty regulujące prawa dzieci

Dokument	Rok
Deklaracja Genewska	1924
Karta Praw Dziecka	1948
Powszechna Deklaracja Praw Człowieka	1948
Międzynarodowy Pakt Praw Cywilnych i Politycznych	1966
Międzynarodowy Pakt Praw Ekonomicznych, Socjalnych i Kulturalnych	1966
Deklaracja Praw Dziecka ONZ	1959
Konwencja o Prawach Dziecka	1989
Europejska Konwencja o Wykonywaniu Praw Dzieci	1996

Artykuły **Konwencji o Prawach Dziecka** zawierają zapisy dotyczące:

- **praw i wolności osobistych** (prawo do życia i rozwoju; do tożsamości i identyczności; swobody myśli, sumienia i wyznania; prawo do wyrażania własnych poglądów, a także występowania w sprawach dziecka dotyczących w postępowaniu administracyjnym i sądowym; prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami w przypadku rozłączenia z nimi; prawo do wolności od przemocy fizycznej lub psychicznej, wyzysku, nadużyć seksualnych i wszelkiego okrucieństwa; prawo nierekrutowania do wojska poniżej 15. roku życia);
- **praw socjalnych** (prawo do odpowiedniego standardu życia, prawo do ochrony zdrowia, prawo do zabezpieczenia socjalnego, prawo do wypoczynku i czasu wolnego);
- **praw kulturalnych** (prawo do nauki – bezpłatnej i obowiązkowej w zakresie szkoły podstawowej; prawo do korzystania z dóbr kultury; prawo do informacji; prawo do znajomości swoich praw);
- **prawa politycznego** (prawo stowarzyszania się i zgromadzeń w celach pokojowych).